Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Štev. 134. V Ljubljani, sreda 15. junija 1938. Leto III

Strahotna poplava Rumene reke je na mah ustavila japonsko prodiranje in povzročila strašno katastrofo

150.000 ljudi utonilo v nekaj urah

Šanghaj, 15. junija. o. Kitajsko je nenadno doletela ena največjih katastrof, kar jih je zapisanih v kitajski zgodovini. Danes je prestopila Rumena reka bregove na več krajih, razdrla obrambne nasipe in poplavila že do sedaj nad sto tisoč kvadratnih milj ozemlja v pokrajini Honan. Rumena reka je razdrla nasip v dolžini 95 km in s silovito naglico prodira naprej ter pustoši vse, kar jo ovira. To vse je prišlo tako naglo, da se ljudje, ki so stanovali v teh predelih, niso mogli umakniiti prodirajoči reki in so utonili v valovih reke. Japonski vojaški pionirji poročajo, da je že dozdaj v nekaj urah nad 150.000 kitajskega civilnega prebivalstva utonilo v valovih. Tudi japonske čete, ki so na tem bojišču ob Rumeni reki, so v hudi nevarnosti, ker jim grozi uničenje po povodnji. Veliko japonskih vojakov bega po še nepoplavljenem ozemlju in ne najdejo izhoda, ker so obdani od vode. Mnogo jih je utonilo, ker se niso pravočasno umaknili. Japonsko vrhovno poveljstvo je izdalo nalog, da mora vse prebivalstvo pomagati pri popravljanju razdejanih nasipov. Tako so zbrali na tisoče kmetov, ki neprestano popravljajo nasipe, a vse zaman, ker jim valovi sproti rušijo, kar so storili. Najhujša je škoda pri nasipih med Kingšujem in Čengčeovom, na severu pri železniškem križišču lunghajske železnice, kjer se spajajo proge Peking—Hankov—Kaifeng. Tujci, ki žive v teh pokrajinah, so mnenja, da niti svetovna vojna ni povzročila toliko razdejanja in žrtev, kolikor jih bo zdaj povodenj Rumene reke v pokrajinah Anhvej, Honan in Kijangsi. Že dosedaj je bežalo nad 30,000.000 ljudi pred japonsko armado, ki je uničevala vse, kar jo je oviralo. Zdaj pa pustoši še Rumena reka in seje smrt med kitajsko prebivalstvo. Nad 1,000.000 ljudi je v smrtni nevarnosti in se je bati, da ne bodo pravočasno dobili pomoči, ki bi jih rešila iz objema Rumene reke. Vsi obrambni poskusi so ostali do sedaj brezuspešni. — Valovi prodirajo vedno bolj v notranjost in pustošijo vse za seboj. Vse prebivalstvo je zbegano, na smrt prestrašeno, sestradano. Bati se je še hujšega, ko prebivalstvo ne bo dobilo hrane in bodo izbruhnile nalezljive bolezni. Tako bo trpelo še ostalo ljudstvo, katerega Rumena reka ne bo pokončala.

»United Press« poroča iz japonskega glavnega stana, da so vsi japonski oddelki na tem področju v smrtni nevarnosti. 250 topov velikega kalibra, 100 oklopnih avtomobilov in 80 tankov se je pogreznilo že do zdaj v rjavo blato. 7000 japonskih vojakov je obkoljenih od vode in se ne bodo rešili. Po dosedanjih poročilih znašajo japonske izgube zaradi povodnji 5000 mož. Voda je zemljo spremenila v neprehodno rumeno blato. Povodenj bo zelo otežkočila, če ne celo onemogočila, nadaljnje japonske vojaške operacije na tem ozemlju. Kitajsko ljudstvo pa je pri tej strahoviti nesreči navezano izključno samo nase.

Priprave za varstvo „oboroženega miru"

Francoska vojska bo kmalu štela miljon mož

Pariz, 15. junija, o. Na zadnji seji francoske vlade so sprejeli sklep, da bodo takoj močno povečali francosko oboroženo silo in sprejeli v redno vojsko večje število rezervnih častnikov in podčastnikov ter strokovnjakov za motorizirane panoge in za letalstvo. Število strokovnjakov ni omejeno rezervnih častnikov — kapitanov, poročnikov in podporočnikov pa bodo sprejeli v aktivno vojsko 4000. To število novih častnikov je potrebno zaradi tega, ker hoče vlada zaradi nevarnega zunanjega položaja in nemirnega stanja v Evropi zvečati stanje redne vojske tako, da bo v najkrajšem času štela milijon mož. K temu bo pripomoglo dejstvo, da bodo z letošnjim letom prišli na nabore prvič fantje, ki so rojeni po svetovni vojni. Padec rojstev med vojno se je pri naborih zadnja leta zelo poznal, tako da je vsako leto prišlo komaj 140.000 rekrutov v vojsko. Letos pa je število zraslo na 800.000, prihodnje leto jih bo 900.000, leta 1940 pa čez milijon. Vojaški rok, ki traja dve leti, bo najbrž kmalu podaljšan.

Vlada je dalje pripravila načrt za preureditev in izpopolnitev letalstva, ki je v zadnjih dveh letih zaradi pošiljanja najboljših letal v Španijo zelo zaostalo v primeri z nemškim in italijanskim. Uvedba 40 urnega tednika in neprestane stavke so skrčile proizvodnjo domačih letal tako, da v primeri z nemško sploh ne prihaja v poštev. Prav tako bodo izpopolnili vojno brodovje, ki je skoraj v še večjem zaostanku kakor letalstvo. Za izpopolnitev letalstva in mornarice pa potrebuje vojno ministrstvo ogromnega števila mehanikov in tehničnih strokovnjakov, ki jih bodo zdaj začeli sprejemati.

Do tega sklepa vlade je prišlo na pritisk vojaških krogov, ki pravijo, da ima Nemčija že blizu milijona redne vojske, ki je tehnično prvovrstno oskrbljena, letalstvo pa daleč prekaša Francoze.

Po zavzetju Castellona:

General Franco poziva na udajo

Salamanca, 15. jun. AA. DNB: **General Franco poziva v nekem letaku republikance, naj vendar uvidijo brezpomembnost nadaljnega odpora in naj se vdajo. V tem letaku general Franco republikancem tudi obljublja, da se jim ne bo zgodilo ničesar žalega, če se vdajo, ker on želi mirno obnovo nove Španije.**

Kakor pravi uradno poročilo vrhovnega poveljstva, so nacionalistične čete zavzele mesto Castellon in pristanišče v ponedeljek ob 19.15 po hudih bojih. Ta zmaga je rezultat uspešnih bojev v zadnjih dneh. S pirenejskega bojišča poročajo, da so nacionalistični oddelki zavzeli celo vrsto važnih postojank vzhodno od Portolesa in da so že preko Jage. Na teruelskem bojišču so preteklo noč kljub silnemu odporu sovražnikov nacionalistična letala bombardirala alicantsko letališče ter delavnico za montiranje letal, ki je popolnoma porušena. Včeraj so nacionalistična letala obsipavala z bombami sesto, ki veže Teruel in Sagunto.

Po zavzetju Castellona imajo nacionalisti v rokah 37 španskih provincij. Vseh provincij je 50.

Po padcu Castellona imajo nacionalisti v svojih rokah novih 50 km sredozemske obale.

Nacionalistične čete nadaljujejo čiščenje terena okoli Castellona in njegove okolice. V mestu obkoljene rdeče čete se še drže v utrjenih poslopjih, vendar njihov odpor pojema. Pričakovati je, da se bodo še danes vdali. Nacionalisti nadaljujejo prodiranje proti jugu in so zavzeli pristanišče Grao. Dospeli so do 65 km ob cesti v Valencijo in osvojili mesto Nules ob reki Mijonesu. — Nules je 20 km oddaljen od pristanišča Sagunta.

Castellon dela Plana, 14. jun. AA. Stefani: V pristanišču El Grao je bilo zaplenjenih več trgovskih ladij. Med temi ladjami je tudi velika jadrnica z grško zastavo. Posadka te ladje ni bila obveščena o tako hitrem napredovanju nacionalističnih čet in je mirno začela raztovarjati municijo.

Govor angleškega min. predsednika o letalskih napadih na ladje

Anglija ne bo ukrenila ničesar glede Španije

London, 15. junija. o. Predsednik vlade Chamberlain je včeraj govoril v spodnji zbornici o napadih na angleške ladje v španskih vodah in izjavil, da vlada proučuje dva predloga. Prvi predlog je v tem, da se določijo varnostna območja v španskih pristaniščih, drugi pa predlaga, naj se določi katera španska luka v rdeči Španiji, ki bi bila izvzeta od vojaških operacij, da bi angleške ladje mogle v njej brez sleherne nevarnosti raztovoriti svoje blago. Drugi predlog je poslala burgoška vlada. Chamberlain je dodal, da je od srede aprila t. l. 22 britanskih ladij doživelo letalske napade, 11 med njimi se jih je potopilo ali pa je bilo zelo poškodovanih. Več primerov je takšnih, da bi se dalo reči, da se napad ni pripetil po pomoti. Toda upoštevati je treba, da zahajajo ladje v španska pristanišča na lastno odgovornost. Vlada v sedanjih časih ne misli začeti s kakimi odločilnimi koraki. Edino učinkovito varstvo bi bila v tem, da bi montirali topove za obrambo pred letalskimi napadi in poslali vojne ladje v bližino pristanišč, toda to bi pomenilo, da bi bilo treba obstreljevati vsa letala, ki se približajo luki. To bi se pa reklo naravnost vmešavati se v špansko državljansko vojno. Natančno proučevanje vseh možnosti je pokazalo, da je nemogoče zajamčiti učinkovito varstvo ladjam v španskem vojnem območju, kadar so v obalnih vodah, razen če bi bila Velika Britanija voljna dejansko sodelovati pri sovražnostih. Toda vlada meni, da bi to najbrž razširilo španski spor čez njegove sedanje meje. Zato vlada ponavlja izjavo, ki jo je dala tudi paroplovnim družbam, **da bodo angleške ladje slej ko prej deležne varstva zunaj obalnih voda,** v te vode pa lahko plovejo samo na lastno pest. Chamberlain je dodal, da bi bilo v nasprotju z nevmeševalno politiko, ki jo vodi britanska vlada, **če bi barcelonski vladi omogočili uvoz protiletalskih topov.** Burgoška vlada, je dalje izjavil Chamberlain, je izrekla obžalovanje zaradi žrtev, ki jih je terjalo bombardiranje, vendar pa zavrača trditev, da bi bili na njeni strani vede napadli britanske ladje, ter poudarja okoliščino, da se ne more odreči letalom, ker je do podaljšanje vojnih operacij prišlo ravno zaradi uvoza vojnega materiala v pristanišča barcelonske vlade po ladjah Velike Britanije in drugih držav.

Angleški škof je za sporazum z Nemčijo

London, 15. junija, AA. DNB.: Na konferenci angleškega episkopata se je vincesterski škof odločno izrekel za sporazum med Nemčijo in Anglijo. Med drugim je izjavil: Ne smemo pričakovati miru v Evropi, če se Anglija ne sporazume z Nemčijo. Anglija ne sme odkloniti razpravo o kolonijalnem vprašanju.

London, 15. junija. AA. (Stefani.) Finančni minister sir John Simon je izjavil v spodnji zbornici, da bo britanska vlada, če se v kratkem ugodno ne uredi vračilo zapadlih obrokov avstrijskih dolgov, izjavila, da od 30. t. m. dalje dosedanji dogovori o bilanci angleško-nemških plačil ne bodo več v veljavi in da bo od tega dne dalje smatrala, da ima v tej zadevi proste roke.

Za verske šole v Nemčiji in prav tako v Avstriji ni več prostora. Šolstvo bo prevzel narodni socializem, je dejal dunajski pokrajinski voditelj, čisti Nemec, Globotschnigg, v zadnjem svojem govoru.

Pol milijona mark so nabrali v nedeljo na Dunaju za bivše ponemčevalno društvo »Südmarko«, čigar naloga je vzdrževati nemške šole in kupovati posestva za Nemce ob južni avstrijski meji.

Nova pogajanja s češkimi Nemci

so se začela včeraj v Pragi in se bodo nadaljevala ves teden

Praga, 15. junija. Včerajšnji razgovori med predsednikom češkoslovaške vlade dr. Hodžom in voditelji sudetske nemške stranke so trajali nad 2 uri.

Zunanji minister Krofta je včeraj sprejel narodnega poslanca Jacksena, voditelja nemške socialistične stranke. Predsednik vlade dr. Hodža je namreč že poprej izjavil, da bo o pogajanjih s sudetskimi voditelji obveščal sproti tudi zastopnike drugih strank in jih vabil k sodelovanju.

Politični odbor ministrov je na svoji konferenci proučil načrt za nadaljnje razgovore med praško vlado in stranko sudetskih Nemcev. Ministrski svet bo imel jutri svojo sejo.

Francija, Anglija, Amerika do Češkoslovaške

Pariz, 15. junija. AA. Havas: Zunanji minister Georges Bonnet je sprejel angleškega veleposlanika sira Erica Phippsa. Obravnaval je z njim češkoslovaško vprašanje in je bilo ugotovljeno, da zastopata obe vladi isto stališče. Proti večeru so izjaviil, da se položaj ni spremenil. Velika Britanija in Francija ostajata zvesti obveznostim, ki sta jih sprejeli v češkoslovaškem vprašanju.

Češkoslovaški poslanik v Londonu Jan Masaryk je imel dolg razgovor z državnim podtajnikom Aleksandrom Cadoganom. Na povabilo veleposlanika USA v Londonu Canadya je češkoslovaški poslanik Masaryk obiskal tudi ameriško veleposlaništvo. Ta obisk je v zvezi s poslanstvom, o katerem je bilo že govora. Ameriški veleposlanik Canady naj bi namreč obvestil predsednika Roosevelta o splošnem mednarodnem položaju. Masaryk je dal ameriškemu poslaniku vsa potrebna pojasnila. Kakor znano se je Canady prej razgovarjal tudi že z angleškim ministrskim predsednikom Chamberlainom in več diplomatskimi zastopniki tujih držav, med drugimi tudi z veleposlaniki Francije, Italije in Nemčije.

Zahvala tvorcem jeseniškega Slovenskega tedna

Glavni odbor Krekovega prosvetnega društva na Jesenicah se iskreno zahvaljuje vsem sodelavcem, ki so s svojimi plemenitimi žrtvami kakorkoli pripomogli k odlično uspelemu Slovenskemu tednu.

Posebej prejmite našo zahvalo neumorni člani vseh društvenih odsekov, ki ste s svojim velikim smislom za namen Slovenskega tedna žrtvovali noči in dneve za čim popolnejšo izvedbo programa.

Iskrena zahvala vsem vodilnim delavcem, zlasti glavnemu vodju g. Francu Dolinarju, ki je prireditev zamislil in bil ves čas duša priprav.

Za izvedbo sporeda izrekamo svojo hvaležnost g. Jožetu Volčiniju za sestavo in priučitev vseh telovadnih točk, Krekovi godbi, pevskemu zboru s požrtvovalnim pevovodjem g. Jožetom Kelšivarjem, kranjskim in šentviškim dijakom in vsem nastopajočim. Za izvedbo dramskih del se zahvaljujemo toplo g. Jožetu Dakskoflerju, režiserjem g. Janu in g. Lamprehtu za »Gorenjski punt«, g. Golobiču za »Krik 'grunta« in naši mamici gospe Savinškovi.

Zlasti smo hvaležni načelniku okrasitvenih del g. Štefanu Ravniku, ki je bil ves neutrudljiv v svoji veliki požrtvovalnosti. 64 mlajev in 873 m vencev je poveličevalo njegov uspeh. Nadalje izrekamo svojo srčno zahvalo načelniku razsvetljave g. Jožetu Markežu, tako tudi g. Rajnerju in njegovim, neumornemu g. Mihi Šolarju, g. Jankotu Šranecu, kakor vsem požrtvovalnim našim ženam in dekletom, možem in fantom, ki so v svoji delavnosti prekosili samega sebe.

Topla zahvala predavateljem in govornikom preč. g. kanoniku dr. Gr. Žerjavu, g. svetniku A. Kastelicu in g. M. Zbontarju, g. dr. Jožetu Basaju, g. inž. Sodji, dr. T. Debeljaku, č. g. V. Fajdigi in g. S. Savinšku, voditeljem organizacijskih del č. g. L. Čampi, g. Šimencu, A. Smoleju in F. Berčiču.

Bog plačaj vsem imenovanim in neimenovanim, ki so pomagali uresničiti zamisel »Slovenskega tedna«.

Odbor Krekovega Prosvetnega društva.

Portugalska vlada je dovolila francoski letalski družbi Air France, da lahko za šest poskusnih poletov čez Atlantsko morje v Severno Ameriko uporabi letalska oporišča na portugalskih otokih Azorih.

Vesti 15. junija

Londonska trgovska zbornica je začela preiskavo o trditvi španskega uradnega poročila, da angleške trgovske ladje tihotapijo orožje v rdečo Španijo. Zbornica je ugotovila, da angleški parniki tega ne delajo, če pa angliško zastavo izrabljajo ladje drugih držav, pa Angleži niso krivi.

Štirinajstič v dveh tednih je bil včeraj bombardiran Kanton. Pri zadnjem japonskem letalskem napadu so bombe uničile električno centralo.

115 uglednih Angležev je poslalo predsedniku vlade Chamberlainu pismeno zahtevo, naj odbor za nevmešavanje črta s seznama prepovedanega orožja protiletalske topove.

Požar, ki je uničil pol letonskega mesta Ludža, je razdejal 372 hiš. Čez 3000 ljudi je brez strehe, 2000 pa jih je bilo ranjenih pri požaru.

Predsednik grške vlade Metaxas se je udeležil posvetitve temeljnih kamnov za 12 novih šol v Patrasu. Razen tega je prisostvoval tudi začetku nekaterih važnih del na pelotoku Peloponezu.

25 angleških industrijcev, zastopajočih vse panoge, potuje po Italiji in obiskuje važna italijanska industrijska središča.

Naše zastopstvo za sklenitev nove trgovske pogodbe s Švico je včeraj dopotovalo iz Berna v Zürich, kjer se bodo nadaljevala pogajanja, katera so začeli v Bernu.

O obisku poljskega zunanjega ministra Becka v Estoniji veliko piše časopisje severnih evropskih držav in mu prisoja velik pomen.

Nov most čez Tibero bodo zgradili v Rimu in bo največji most v prestolnici. Imenovali ga bodo po vojvodu Aostu, poveljniku 3. italijanske armade v svetovni vojni, ki se je borila ob Soči.

Obmejni sporazum sta podpisali Holandija in Nemčija. Sporazum ureja vse težkoče, ki jih je povzročila čudno speljana meja med tema državama, ki poteka ponekod nele sredi krajev, marveč reže celo posamezne hiše.

Vrhovni poveljnik nemške vojske general Keitel je včeraj priletel v Budimpešto. Priredili so mu slovesen sprejem.

Šesti mednarodni kongres izdajateljev in ravnateljev časopisov se je začel v Rimu. Največ so se do zdaj razgovarjali o boju proti razširjevalcem neresničnih vesti.

Redno letalsko zvezo med Londonom in Sidneyem v Avstraliji bo v kratkem začela holandska državna letalska družba. Pot iz Londona v Avstralijo in nazaj bo trajala s postanki vred šestnajst dni.

V Rimu se bosta poročila v nedeljo knez Feliks Jusupov in kneginja Irena. Jusupov je znan po tem, da je v svoji vili v Petrogradu organiziral umor Razputina, zlega duha zadnjega ruskega carja.

20 milijonov češkh kron je dala za narodno obrambo tvrdka Bata. Njeni delavci pa bodo za to žrtvovali še eno tedensko mezdo, kar bo znesio okrog 10 milijonov kron.

Odstopil je škof v Gdansku, Rurm, in je na njegovo mesto začasno imenovan dr. Spleit.

Propagandni teden proti komunizmu se je začel v ponedeljek na severnem Kitajskem.

Tretjo madžarsko nacionalistično stranko so dobili te dni, ko so v Budimpešti ustanovili krščansko nacionalistično stranko, v kateri se je zbralo nekaj nezadovoljnežev iz drugih političnih skupin.

Ženske bodo lahko dobile zaposlitev v vseh tistih javnih poklicih kakor moški, tudi v duhovniškem, po novem zakonu, katerega je sprejela norveška poslanska zbornica. Norveška bo torej v kratkem dobila prve ženske protestantovske pastorje.

Ogromno škodo so povzročile hude nevihte po severni Italiji, ki so med drugim odnesle tudi več važnih mostov.

Vse angleško domače brodovje bo sodelovalo pri velikih pomorskih vajah, ki se bodo začele ob vzhodni obali prihodnji mesec.

Zemeljski ostanki poljskega svetnika Andreja Bobola so včeraj dospeli v Poznan, kjer so jim priredili pobožen sprejem.

Skupina razočaranih angleških komunistov je pobegnila iz sovjetske Rusije in se za nekaj časa nastanila v Estoniji.

Milijardo dolarjev je določenih za proračun ameriškega kmetijskega ministrstva. Pol tega denarja je namenjenega za izvajanje določil o omejitvi posevkov, s katero hoče vlada obdržati cene žitu na sedanji višini.

Prvi poslanik nacionalistične Španije na Portugalskem, Nikolaj Franco, brat generala Franca, je včeraj z letalom dospel v Lizbono in prevzel svoje posle.

Predsednik ameriškega Rdečega križa, znani ameriški politik in denarnik Norman Davis, je včeraz dopotoval v London in bo imel razgovore z odličnimi angleškimi osebnostmi.

1,250.000 ljudi je lani dobivalo brezposelno podporo v Angliji.

Francija je bila pripravljena razglasiti mobilizacijo 21. maja, ko je grozilo, da pride do vojne med Nemčijo in ČSR, tako pišejo francoski listi zdaj, ko je nevarnost mimo.

V Moskvi so ustrelili dolgoletnega Stalinovega sodelavca in prijatelja Preobraženskega, enega najuglednejših komunistov iz stare komunistične vlade. Preobraženski je bil v Rusiji tako znan in priljubljen kakor sam Lenin.

Napetost med Francijo in Turčijo zaradi položaja ob volitvah v Aleksandretti je spričo zadnjih francoskih, Turkom prijaznih ukrepov, docela popustila.

Romunsko kasacijsko sodišče bo danes začelo razpravljati o prizivu, ki ga je proti svoji obsodbi poslal voditelj Železne garde Codreanu. Ker se vlada boji, da bi Železna garda pri tej priliki povzročila nemire, so izdali obsežne varnostne odredbe in ostane vojno stanje še vedno v veljavi.

Vesti o novem razvrednotenju italijanske lire se zadnje dni vztrajno širijo. Italijanski krogi teh vesti ne potrjujejo, a jih tudi ne zavračajo.

»Dom za tujce« bodo začeli graditi v Berlinu in je Hitler za to stavbo v ponedeljek položil temeljni kamen.

Spekulanti s parcelami preprečujejo zidanje v Mariboru

Maribor, 14. junija.

Vsak tujec, ki obišče Maribor ter si nekoliko ogleda njegove ulice, se izjavi potem na vprašanje, kako mu mesto ugaja, nekako takole: Krasno mesto, lepa okolica, samo v mestnih ulicah zija preveč nezazidanih odprtin. Ta kritika je povsem opravičena. Povsod, v najlepših ulicah naletimo v mestu na nezazidane parcele, ki so obdane s starimi plotovi in služijo za razna skladišča in zelenjadne vrtove. Poleg takih škrbin izgube tudi najlepše palače svojo estetsko vrednost. Kdor vidi te prazne škrbine po najlepših ulicah, si opravičeno misli, da nimajo Mariborčani prav nobene gradbene podjetnosti. V resnici pa je vzrok v

pretirani špekulaciji s parcelami,

ki so last nekaj zelo premožnih patricijskih nemških rodbin. Ti ljudje imajo dovolj denarja, da lahko čakajo s prodajo, ker vedo, da raste vrednost njihovih zemljišč od leta do leta. Kupili so jih pred vojno ali tik po prevratu za bagatelne cene, sedaj pa zahtevajo horendne vsote za kvadratni meter, tako da bi v več primerih prišla parcela dokaj dražje, kakor pa stavba. Za stavbne parcele v prometnih ulicah v središču mesta je interesentov dovolj. Ker pa so parcele predrage, kupujejo ti rajši zemljišča na periferiji in tako vidimo, da rastejo na robu mesta iz tal

velike, reprezentativne zgradbe

ki bi bile v najlepši okras mestu, dočim se tam v predmestjih izgubljajo v svoji okolici, središče pa ostaja še naprej nezazidano. Prav zadnje čase imamo vse polno primerov, da so razni interesenti, kakor Pokojninski zavod in drugi, iskali v središču mesta primerne parcele, da sezidajo na njih velike palače, pa jih niso mogli dobiti, ker so lastniki zahtevali pretirano visoko ceno. Špekulacija s parcelami pa ni samo v škodo zunanjemu izgledu mesta, temveč povzroča

tudi mestni občini velike stroške

ter prekomerno obremenjuje hišno posest. Mesto mora graditi nove ceste, kanale, vodovodno, plinsko ter električno napeljavo daleč v predmestja, ker se mesto rapidno širi zaradi novih zgradb, ki bi lahko stale v središču mesta, kjer so že vse te naprave s cestami, kanali in drugimi investicijami že zgrajene. Stroške za te nove cestne in kanalske naprave morajo nositi davkoplačevalci — to je hišni posestniki in drugi stanovi. Te investicije so tako drage, da mesto ne more v redu vzdrževati cest v središču mesta ter nima primernih sredstev, da bi jih tlakovalo. Od tod tudi neznosen prah, ki ga uživamo v mestu ter ga ne more preprečiti še tako intenzivno škropljenje za katerega itak izdaja mestna občina letno nad 200 tisoč dinarjev. In denar za škropitev ulic je naravnost vržen proč, tako rekoč izlit v kanale. — Mestna občina pripravlja sedaj načrt, da primerno obremeni tudi lastnike nezazidanih parcel v središču mesta. Mestni gradbeni urad je izdelal predlog, da se za nezazidane parcele v prvem mestnem gradbenem okolišu uvede

uvede posebna taksa v obliki kanalščine in vodarine

kakor jo plačujejo hišni posestniki. Ta taksa bi prinesla toliko dohodkov, da bi bilo mogoče obremenitev hišne posesti v Mariboru precej zmanjšati, obenem pa bi priteklo v mestno blagajno toliko dohodkov, da bi bilo mogoče v nekaj letih zbrati denar za tlakovanje vseh važnejših mestnih ulic in cest. Pa še eno prednost bi imela ta nova davščina: lastniki parcel, ki plačujejo sedaj od svojih nezazidanih zemljišč le malenkosten zemljiški davek, bi bili s tem prisiljeni, da bi parcele čimprej prodali ali pa zazidali. Na ta način bi se dobilo v mestu dovolj lepih parcel za zidanje ter bi Maribor dobil v nekaj letih čisto drugačen izgled, ker bi z najlepših ulic izginile grde škrbine, ki jih sedaj kvarijo. Načrt mestne občine je naletel pri hišnih posestnikih na popolno razumevanje. Lastnike parcel bo seveda neprijetno zadel, toda občina je k temu koraku upravičena ter ji daje tudi § 152. gradbenega zakona možnost, da nezazidano posest v središču mesta primerno obdavči. Načrt bo kmalu prišel pred občinski svet, ki ga bo gotovo odobril.

Novo konjsko dirkališče na Dolenjskem

Zgrajeno bo konec avgusta, ko bodo že prve dirke na njem

Št. Jernej, 15. junija.

Poročali smo že, da se je Dirkalno in jahalno društvo s sedežem v Št. Jerneju odločilo, da si zgradi novo dirkališče. Društvo je uspelo, da so se pričela že dela za nov hipodrom, zagotovilo pa si je tudi potrebne finančne vire. Gradnja je v polnem teku in bo z vsemi pripravami izvršena do prve konjskošportne prireditve, ki jo je društvo letos določilo za 28. avgust, ko je v Št. Jerneju žegnanje.

Gradnja novega dirkališča je posrečena misel. Saj dosedanje dirkališče, ki je bilo na Čampetovem posestvu ob državni cesti, ni bilo prav za prav nikako dirkališče, ampak le v ta namen za silo uporabljen travnik. Društvo se je zato odločilo najeti za daljšo dobo vaško »gmajno« in jo urediti po vseh športnih predpisih po vzorcu angleških dirkališč. Tu je pridobilo dovolj potrebnega prostora za gledalce ter parkiranje voz in avtomobilov. Novo izbrani prostor ima naravnost idealno lego zunaj — na desni strani, če prideš iz Novega mesta.

Gmajnski pašnik je zahteval precej dela za preureditev dirkališča. Predvsem je bilo potrebno znivelirati dirkalno traso in zravnati dirkalno progo z odkopi in nasipi. Za izvedbo tega dela je vložilo društvo prošnjo na bansko upravo in res tudi prejelo 5000 dinarjev. Kakih deset dni je že nenehoma na delu deset do petnajst delavcev, ki po načrtih tehnika g. Prusa Žužka, banovinskega uradnika v Črnomlju, grade dirkališče.

Naše jahalno in dirkalno društvo ima že lepo tradicijo. Saj je bila njegova prva športna prireditev pred več kot petdesetimi leti. V društvu so delovali in še delujejo najodličnejši dolenjski konjerejci in je v Št. Jerneju le sedež društva. Društvo je doslej storilo za dolenjsko konjerejo mnogo koristnega, saj ima v programu poleg rednih vsakoletnih konjskošportnih prireditev med drugim tudi pospeševanje konjereje, vodenje rodovnikov, predvsem pa selekcijo čistokrvne dolenjske pasme. Naše konjskošportne prireditve so se vršile vsako leto na praznik sv. Petra in Pavla, 28. junija, kar je postalo že tradicija. Široko javnost, ki se od leta do leta bolj zanima za te prireditve, opozarjamo, da so letos preložene zaradi ljubljanskih prireditev, na katerih bodo sodelovali tudi naši jahači, na poznejši čas. Pa tudi dela na novem dirkališču ne bodo še do 28. junija gotova. Naši jahači že pridno trenirajo za nastop na mednarodnem mladinskem taboru in za poznejši nastop na domačem dirkališču, o katerem smo rekli, da bo 28. avgusta.

Letošnje dirkalne in jahalne tekme bo društvo posebno skrbno organiziralo. Program bodo oživljale docela nove športne točke, na primer skok čez zapreke. Pokazali bomo, da zmore tudi konj od pluga nepričakovane športne uspehe. Prepričani smo, da bomo tako naše stare in nove goste povsem zadovoljili. Ljubljančane opozarjamo že sedaj, da bo skušalo društvo organizirati za te konjskošportne prireditve poseben izlet iz Ljubljane z avtobusi in da bo poskrbelo za vsakogar. Taki izleti bodo organizirani tudi iz drugih krajev, celo iz Zagreba, od koder nas poseti vsako leto mnogo gostov. Torej na svidenje sredi doline gradov.

Zaposlenost v maju

Ljubljana, 15. junija.

Po statistiki, ki jo je objavil OUZD v Ljubljani, je bilo v maju zaposlenih na področju zavoda 64.645 delavcev in 35.771 delavk, torej skupaj 100.416. V primeri z majem lani je bilo zavarovanih 4908 delavcev in delavk več. Povprečna dnevna zavarovana mezda pri delavcih je znašala 27.44 din, pri delavkah pa 19.76 din. Vsa dnevna zavarovana mezda je znašala 2,480.873.60 din, kar pomeni za 259.495.60 din prirastka v primeri z lanskim majem.

Letni diferencial zavarovanih delavcev je v letošnjem maju neprimerno manjši kot prejšnja leta. Nazadovanje letnega diferenciala je posebno veliko pri moških delavcih. To so brez dvoma znaki bližajoče se gospodarske krize, o kateri je začelo pisati svetovno časopisje že pred enim letom.

Stalež bolnikov je bil v minulem mesecu za +319 oseb ali 0,19% večji nego lansko leto. Deloma je temu vzrok epidemija gripe, ki se je pojavila koncem aprila in v začetku maja, ko so hladnim dnem sledili toplejši dnevi. Deloma bo vzrok tudi oslabitev napredovanja zaposlenosti. Statistično je ugotovljeno, da v takih primerih naraste naval bolnikov.

Povprečna dnevna zavarovana mezda še vedno izkazuje isti letni prirast kot prejšnji mesec april, namreč +1.45 din.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 15. junija.

Velesejem je kavalirskemu in elegantnemu Borutu iz Ljubljane močno zmešal glavo. V žepu je imel nekaj metuljev. Najel je avtotaksi in se z njim vozil okrog, tudi v okolico, tako na Ježico in pod Šmarno goro. Veseljačil je. Šofer ga je naposled pripeljal prav do doma. Zahteval je od njega 400 din za vožnje. Borut se je otipaval in žal ugotovil, da nima niti pare več. Prosil je šoferja, da naj malo počaka. Borut pa je izginil. Drugi dan je šofer iztaknil Borutovo pravo stanovanje. Zgodaj ga je prebudil in mu lepo dejal:

»Gospod! Tako bova poravnala dolg! Vi se zglasite v moji garaži. Tam bo za Vas imeniten posel.«

Borut se je res odzval vabilu. V garaži je šofer prinesel stare hlače in ukazal: »Slecite lepo obleko! Čistili boste moj avto!«

Borutu je nato šofer zaplenil elegantno obleko in mu dal stare hlače. Na intervencijo stražnika je moral sicer šofer Borutu vrniti obleko, toda imel bo Borut še sitnosti.

Orožniška postaja iz Št. Ruperta na Dolenjskem je policiji javila, da je neki mesarski pomočnik, doma iz krške okolice pred tedni napadel 72 letnega Alojzija Lamovša v »Globokem gozdu« pri Logu ter ga oropal za 7900 din. Napadalec je znan in je proti njemu izdana tiralica.

Šip France, doma iz Oplotnice v Slov. goricah je nevaren tat in vlačugar. Kakor poroča orožniška postaja v Gornjem gradu, je Šip pretekli teden pobegnil iz zaporov tamošnjega okrajnega sodišča. Na begu je vlomil v hišo posestnika Frana Pozniča v Štajngrobu pri Novi Štifti in mu odnesel 590 din gotovine.

Brezposelni trgovski pomočnik Rudolf Leininger, pristojen v Metz, Francija, je za vedno izgnan iz Jugoslavije. Učitelju Albinu Smoletu je bil ukraden 480 din vreden fotoaparat znamke »Foigtländer«.

Kakor poroča banska uprava, je 16 letni Matzk Rudolf, nemški državljan, pobegnil že 25. aprila letos od doma. Njegov oče je polkovnik v nemški armadi.

V učiteljski knjigarni zaposlena prodajalka, 23 letna Brenk Ana, stanujoča v Medvedovi ulici št. 36 se je včeraj okoli 14 z motorjem peljala mimo Kleč. Nesreča je hotela, da je Brenkova padla z motorja in se močno poškodovala. Z rešilnim avtom je bila prepeljana v bolnišnico na kirurgični oddelek.

Aretiran je bil Omar Hadžič, ki je na velesejmu pekel čevapčiče, ker je grozil svojemu konkurentu na dvorišču pri Figovcu z nožem. Konkurentu je pripeljal tudi eno klofuto. Ovaden je zaradi nevarne grožnje.

Zahvala

Za dosego svojih ciljev Društvo za ceste nima drugih sredstev, kakor da s prepričevalno besedo predstavi javnosti in merodajnim činiteljem potrebo sodobne ureditve naših cest v interesu gospodarskega in kulturnega napredka našega naroda ter obrambne varnosti naše države. Ta namen sta I. jugoslovanski kongres za ceste in razstava »Cesta« v polni meri dosegla. Naše cestno vprašanje je postavljeno v središče javnega zanimanja kot ena najvažnejših nalog državne gospodarske politike.

Izredno zanimanje široke javnosti in velevažne izjave kr. vlade, ki je na javnem zborovanju cestnega kongresa objavila obsežen program javnih del na naši cestni mreži — šestletko gradnje »Kraljevskih cest« — nam upravičeno budi upanje, da končno od besed prihajamo k dejanjem.

Društvo za ceste in kogresni odbor se zahvaljuje vsem, ki so z neposrednim sodelovanjem ali s svojo udeležbo pripomogli k temu izrednemu propagandnemu uspehu in zagotavlja vso javnost, da bo s podvojeno silo nadaljevalo svoje delo za načrtno izvedbo objavljenega cestno-gradbenega programa, zlasti za območje naše banovine. — Društvo za ceste.

Boris Karloff kot eksperiment problema življenja in smrti v vel. fantastičnem filmu
KINO MATICA 21-24
ŽIVLJENJE PO SMRTI
Znižane poletne cene!

Velika tatvina na Dravskem polju

Tat je ukradel denar, ki ga je kmet pripravil za doto svoji hčerki

Maribor, 14. junija.

V Trničah v občini Rače je pripravljal posestnik Franc Greif možitev svoje hčerke. Treba je bilo pripraviti doto in denar za gostijo. Greif, ki je znan kot štedljiv in premožen človek, za te stvari ni bil v zadregi. Pred nekaj dnevi je stopil v posojilnico ter dvignil od svojih prihrankov 26 tisoč dinarjev. Ta denar je zaklenil doma v omaro. Prihodnje dni bi morala biti poroka. Sredi teh priprav pa je domače kakor sosede razburila vest, da je dota neveste ukradena. Ko je Greif včeraj zjutraj pogledal v omaro, v kateri je hranil denar, je začuden opazil, da so vrata, ki jih je bil poprej skrbno zaklenil, sedaj odprta. Še večje je bilo njegovo začudenje in strah, ko je videl, da je predal, v katerem je hranil denar, prazen. Tat mu je odnesel 26.000 din; bilo je 18 bankovcev po 1000 din, 13 bankovcev po 500 din, 14 bankovcev po 100 din ter 200 din drobiža. Greif je tatvino takoj prijavil orožnikom. Ti so že dobili dobro sled, ki vodi v neposredno okolico ter upajo, da bo tatvina kmalu pojasnjena ter bo mlada nevesta prišla zopet nazaj do svoje dote.

Nekoncesijonirana trgovina z usnjem

Ljubljana, 15. junija.

Mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Fran Kovač in sta kot sosodnika fungirala gg. Ivan Brelih in Fran Gorečan, je včeraj dopoldne v dolgi razpravi presojal velik vlom, ki je bil 4. februarja letos izvršen v skladišče tvrdke Čekada na Trati ob glavni cesti proti Št. Vidu nad Ljubljano.

Na zatožni klopi so sedeli glavni vlomilec Ivan Jošt, 33 letni čevljarski pomočnik, ki je bil že večkrat kaznovan zaradi tatvine, in njegovi trije pomagači, ki so mu razpečavali ukradeno usnje kar na debelo po raznih krajih, zlasti po Dolenjskem in celo po Zagrebu. Njegovi pomagači: dve ženski in neki čevljarski mojster iz Št. Vida so bili obtoženi prestopka prikrivanja in razpečavanja sumljivega blaga po § 333 k. z., Jošt pa zločinstva tatvine po §§ 314 in 316 k. z.

Omenjenega dne se je Jošt po noči skozi kletno okno splazil v Čekadovo skladišče in odnesel 180 lepih ševro-kož v vrednosti 15.000 din. S seboj je vzel tudi malo tehtnico, kakor sam pravi, iz previdnosti, da bi vsakogar, kdor bi ga zasačil in prijel, takoj z njo udaril po glavi. Blago je Jošt nato zanesel daleč tja na Toško čelo. Sam je pozneje, ko je videl, da policija prve dni ni mogla priti na sled pravemu vlomilcu, razdel svojemu nekdanjemu mojstru Jožetu, da ima lepo zalogo usnja in ga naprosil, da bi mu ga pomagal prodati. V nekoncesionirano trgovino je angažiral tudi svojo sestro Rozo. Mojster, njegova žena Marija in Roza so nato začeli okoli prodajati usnje za prav nizke cene od 60—150 din. Mnogi nepreviden ži so se polakomnili lepega usnja. Razpečevalci so se pri strankah na različne načine izgovarjali. Govorili so:

»Brat se je ponesrečil. Leži v bolnišnici. Rad bi mu kaj nesel, pa nimam denarja.«

Ženski pa: »Mož gre k vojakom, rabi denar!«

Po zaupnikih je ljubljanska policija izvedela, da neka ženska okrog prav po ceni ponuja lepo ševro-usnje. Prijeli so jo. Na policiji je sprva Roza tajila, naposled pa priznala, da je brat Jošt nabavil veliko zalogo usnja. Tako je bil naposled veliki vlom pri tvrdki Čekada pojasnjen. Pred malim senatom so vsi obtoženci v bistvu dejanje priznali. Glavni obtoženec Jošt je prav nevaren vlomilec. Nekoč l. 1933 je bil v preiskovalnem zaporu pri okrajnem sodišču v Kranjski gori zaradi veliki vlomov. S pajdaši se je neki dan dogovoril, da so napadli ječarja — sodnega slugo, ga zvezali in hoteli nato pobegniti. K sreči je sluga toliko klical na pomoč, da so drugi še pravočasno prijeli drzne ubežnike.

Tvrdka Čekada je prejela polovico ji pokradenega usnja nazaj odnosno so ji kupci povrnili škodo v gotovini. Trpi pa še vedno okoli 7500 din škode. Zaradi nakupa sumljivega blaga se bodo morali mnogi zagovarjati pred okrajnim sodiščem. Prekupci se sicer na vse načine izgovarjajo. Največ prekupcev pa je izvrst raznih čevljarskih mojstrov, ki bi pač morali zaradi nizke cene vedeti, da mora biti tako ceno blago kje ukradeno.

Senat je člane nedovoljene tvrdke razmeroma strogo sodil. Glavni obtoženec Ivan Jošt je bil obsojen na 1 leto in 2 meseca robije ter v izgubo častnih državljanskih pravic za 3 leta. Njegova sestra Roza na 3 mesece strogega zapora in 120 din denarne kazni. Žena čevljarskega mojstra Marija na 1 mesec in 20 dni strogega zapora ter na 120 din denarne kazni. Obe pogojno za 2 leti. Čevljarski mojster Jože iz Št. Vida pa na 1 mesec in 20 dni strogega zapora ter na 120 din denarne kazni. Vsi obtoženci imajo solidarno povrniti stroške kazenskega postopka. Zasebni udeleženec kot oškodovanec se je zavrnil na civilnopravdno pot. Obtoženci so kazen sprejeli.

Jubilejna razstava Tehniške srednje šole

Ljubljana, 15. junija.

V proslavo 50 letnega obstoja zavoda priredi letos Državna tehniška srednja šola z delovodsko, moško obrtno, žensko obrtno šolo in z banovinsko šolo za glasbila pod pokroviteljstvom ministra trgovine in industrije g. dr. Vrbanića Milana veliko jubilejno razstavo, ki bo odprta od petka, dne 17. t. m. do vštetega četrtka, dne 23. t. m. Razstavljena bodo strokovna grafična dela, risbe iz dekorativnega risanja in ročni izdelki delavnic, laboratorijev in ateljejev. Šolska uprava vljudno vabi občinstvo, da si ob tej izredni priliki ogleda strokovno delo našega največjega obrtno šolskega zavoda. Vstop na razstavo je brezplačen.

Andrew Smith: Bil sem delavec v Sovjetski Rusiji

17

IX. poglavje.

Nepričakovano napredovanje in njegove posledice.

Moje pismo Zatku je imelo precej večje posledice, kakor sem pa pričakoval. Zatko mi je kmalu nato sporočil, da je pismo izginilo v pisarni Zveze slovaških delavcev. Blagajnik te organizacije je bil Sipka. Med nama je bilo malo prijateljstva. Jaz sem Sipka na kongresu socialistične stranke 1919 v Clevelandu ovadil zaradi njegovega patriotizma, zaradi katerega je Sipka z vsemi silami podpiral gibanje za ustanovitev češkoslovaške republike. To gibanje je tedaj podpiral francoski imperializem in so mu dajali pomoč zavezniki.

Sipka mi tega napada ni nikdar odpustil. Zdaj je prišla prilika za maščevanje.

Ko je prišel kot ameriški zastopnik na slavje 1. maja 1932 v Rusijo, je to pismo prinesel v Moskvo. Prišel sem na to šele, ko so uradni viri vzbudili mojo pozornost.

Nekega dne sem srečal Sipka v hotelu Europa. Povabil sem ga, naj pride k meni kosit. Pri povabilu sem mislil na to, da bo ob tej priliki Sipka lahko videl neštete gruče sestradanih žensk in otrok, ki so se gnetli na vsaki postaji. Toda Sipka je trmasto odklanjal misel, da bi šel iz hotela.

Nekega dne v juniju me je v tovarni ustavil Tengerdy, ameriški strugar, po rodu Madžar, ki je znal lepo govoriti in ki je bil dobro zapisan. Pred kratkim so ga imenovali za »instruktorja«, to je bilo v tovarni eno najprijetnejših mest.

Tengerdy mi je dejal, da me kličejo v pisarno Kominterne in da naj se tam oglasim pri Petersu, načelniku ameriškega oddelka.

Ko sem ga izpraševal, kako in kaj, mi je odgovoril, da bo šlo najbrž za kako pismo.

Dobro, sem si mislil, tu smo, to bo že nekaj!

Na skok sem bil doma. Pograbil sem zmečkano Zatkovo pismo in odšel v Kominterno.

Tam sem dobil Petersa. Bil je lepo oblečen, rejen kar se da, kraljeval je v udobni pisarni tretjega nadstropja v tej stavbi. Peters je bil Madžar in nekoč upravnik ameriško-madžarskega komunističnega lista »Uj Elor«.

Vprašal me je takoj, če sem pisal kako pismo v Newark.

»Seveda,« sem mu odgovoril, »mislim celo, da ga imaš že tukaj.«

Pogledal me je in odgovoril:

»Ne. Toda pismo je v varnih rokah.«

Jaz sem nato pristavil:

»Torej ti ga bom jaz prebral.«

Potem sem vzel iz žepa osnutek pisma Zatku in sem mu besedilo prevedel v madžarščino. Nekatere točke v njem sem podčrtaval z osebnimi skušnjami.

Ko sem končal, sem mu dejal:

»Kaj moreš očitati temu pismu? Ali ni vse, kar sem napisal, do zadnje črtice resnično?«

Ognil se je neposrednemu odgovoru ter je resno pripomnil:

»Tudi če so te stvari resnične, nimaš kot komunist pravice, da bi o njih govoril po Združenih državah. Moral bi biti previdnejši. Lahko bi bil padel v lepo godljo. Jaz bi moral o tem poročati osrednjemu izvršilnemu odboru stranke.«

Povedal mi je, da ni druge rešitve, kakor da pošljem hvalilen članek listu »Rovnost ludu«, v Ameriko, če hočeš iz te zagate.

Zaradi njegovih prikritih groženj sem sklenil, da napišem pomirljiv sestavek, v katerem sem pa vendar izrekel nekaj pridržkov. Ko je bil članek priobčen, ga je urednik obrezal in vse, kar sem obsojal vrgel iz njega.

Ko sem odhajal od Petersa, sem mu dejal, da me posledice tega, kar sem storil, prav nič ne vznemirjajo in da mi tu v Moskvi ne morejo nič, ker sem ameriški državljan.

Pričakoval sem vsak trenutek, da me bodo zdaj pa zdaj poklicali v osrednji izvršilni odbor, toda nič takega ni prišlo.

Kake tri tedne kasneje so me poklicali v pisarno ravnatelja divizije v A. T. E. Mislil sem, da je prišla moja ura.

Stopil sem pred podravnatelja Pečenkova, pred tehničnega ravnatelja Osipova, pred tajnika komunistične celice v tovarni Ahmadulinova in pred Pomorceva, ki je tajnik Delavske zveze.

Ta zadnji je povzel besedo:

»Smith, poklicali smo te, da ti sporočimo, da si imenovan na mesto tehničnega nadzornika nad vsemi stroji. Mislimo, da ti je zaradi dolgega in vestnega dela za stranko in zaradi tvojih delovnih sposobnosti prihraniti ročno delo in ti dati voditeljsko mesto.«

Priznam, da me je vse to osupnilo. Z ozirom na Petersove grožnje sem pričakoval česa vse drugega.

V začetku sem se obotavljal, ali bi sprejel ponudbo ali ne. Bal sem se, da je to samo pretveza, da me spodmaknejo. A ker so le silili vame, sem nazadnje pritrdil.

Pečenkov me je vprašal:

»Kakšno plačo zahtevaš?

Tedaj sem dobival na mesec po 400 rubljev. Zato sem odgovoril, da bi mi bilo 450 rubljev na novem mestu dovolj. Oni pa so ugovarjali, češ da je ta številka dosti prenizka za mesto, ki mi je bilo določeno. Nazadnje so se udali in sklenili smo, da bom dobival to plačo, pač da mi bodo sproti zviševali prejemke, če bi se pokazala potreba. Uprava je menila, da mi bo s tem zavezala usta in me kupila.

Na novem mestu sem imel več prilike, da sem se seznanil z delovnim načinom v tovarni, kakor pa prej. Moja naloga je bila predvsem v tem, da sem nadzoroval potek dela v raznih oddelkih.

Od tu in tam

Pljedelski strokovnjaki so se včeraj zbrali v Belgradu. To letno zborovanje je vodil predsednik Mladen Josipivič. Pljedelski strokovnjaki zahtevajo reorganizacijo srednjega strokovnega pouka ter povečanje kreditov. Nazadnje so izvolili nov odbor, v katerem je tudi Slovenec Vladimir Kuret iz Ljubljane.

V Belgradu se je včeraj obesil bivši ruski minister v Kolčakovi protiboljševiški vladi Aleksander Cevklinski. Zapustil je pismo, v katerem javlja oblastem, da je storil konec svojemu življenju zaradi nesrečne ljubezni. 55 letni mož se je zaljubil v neko žensko, katere ime ne navaja v poslovilnem pismu, pa je moral nazadnje priti do spoznanja, da s poroko ne bo nič, ker je bil njegov materialni položaj vse preveč porazen.

Nov list so začeli izdajati belgrajski insarji, ki so močno kulturnobojno nastrojeni. Revija se imenuje »Vidici« (Vidiki) in velja za naslednice prejšnjih dveh revij »Javnost« in »Krug«, ki ju je urejeval Niko Bartulovič. Urednik »Vidikov« je Milan Marjanvič, bivši senator, ki je bil svoj čas šef Centralnega tiskovnega urada pri predsedstvu vlade.

Zidarskga pomočnika Mirka Marušiča je pri Stenjevcu povozil brzi vlak, prihajajoč iz Ljubljane. Marušič se je vračal zvečer iz tovarne in prišel do mesta, kjer sporedno tečeta druga ob drugi glavna proga in samoborska železnica. Nesreča je hotela, da se je Marušič ustavil prav na glavni progi, dokler ne bi mimo privozil samoborski vlak. Takrat pa je izza njegovega hrbta pridrvel ljubljanski brzovlak in ga pograbil. Kolesje je nesrečneža raztrgalo na kosce, da je bil v trenutku mrtev.

Silen vihar in neurje je predvčerajšnjim zvečer divjalo nad Zagrebom. Med gostim dežjem je treskalo in grmelo. Vse ulice so bile kmalu polne vode, ki se je z višjih delov mesta stekala v nižje, ker je obcestni kanali niso mogli požreti. Največ škode je nevihta povzročila v živalskem vrtu. Čeprav je bilo zvečer nebo še jasno, so bile vse zveri zelo nemirne. Ko je pa začeli kasneje strela udarjati v bližnje drevje, so začele zveri tuliti in divjati v kletkah. Ko je neurje ponehalo, so ugotovili škodo: v neposredni bližini je strela razklala deset velikih hrastov, katerih eden je padel na hlev jelenov. Jeleni so pobegnili, le ena srna je skočila v jezero in utonila. Drugi hrast je padel na kletko volkov in lisic, ki so vsi pobegnili v noč. Sredi noči niso mogli misliti na zasledovanje teh zveri, pač pa so jih začeli iskati zjutraj. Morali so pohiteti, da ne bi volkovi napadali ljudi. Srečen slučaj je hotel, da so že takoj zjutraj ujeli vse tri volkove in obe lisici, ki so bili vsi preplašeni od treskanja in grmenja. Skupno škodo so ocenili na 60.000 dinarjev.

Tudi nad Karlovcem je predvčerajšnjim proti večeru divjala silna nevihta. Med silovitim grmenjem se je vlil dež, da so bile vse ulice v mestu v trenutku pod vodo. Med dežjem se je vsula tudi toča, debela kot kurja jajca. Našli so nekaj kosov, ki so tehtali po 20 dekagramov. S hiš je vihar trgal opeko, v parku pa podrl več dreves. Še hujše kakor v mestu je bilo v bližnjih vaseh. Kar ni uničila toča, je ugonobil vihar. Pozno zvečer se je vihra spet ponovila. V vasi Šišljavičih je strela udarila v enonadstropno hišo posestnika Andrije Matašiča. Strela je udarila skozi streho v sobo in ubila 17 letno posestnikovo hčerko. Gospodar je v začetku nevihte ležal na seniku. Ko je začelo treskati, je stekel proti svoji hiši, toda tisti hip je udarila strela, ki je njega ubila prav na pragu hiše, hčerko pa v postelji. Zanimivo pa je, da se ni nič zgodilo materi, ki je spala s hčerko v isti postelji.

Strokovnjaki Oceanografskega zavoda in Direkcije pomorske plovbe so spet začeli preiskovati dele našega morja, da bi dognali, zakaj zadnje čase izginjajo raki, školjke in zlasti tiste vrste rib, ki so dajale ribičem največ zaslužka. Strokovnjaki so pozimi že preiskali Kotorski zaliv, Hrvaško Primorje ter morje ob južni Dalmaciji. Ker pa je treba preiskovati morje tudi v letnem času, bodo strokovnjaki delali vse poletje in jesen, dokler jim ne bo zmanjkalo kreditov.

Za razvoj industrije so se zavzeli občinski odborniik v Petrinji. Sklenili so, da bo občina brezplačno podelila zemljišče v mestu ali pa v bližnji okolici vsakemu podjetniku, ki bi se odločil zgraditi v Petrinji novo tovarno. Za te ugodne pogoje se je začelo zanimati takoj nekaj podjetnikov, med njimi tudi neka portugalska družba, ki bi zgradila večjo tovarno. Poleg zemljišča obeta občina dati novim tovarnam še posebne ugodnosti glede občinskih davščin.

Štiri leta težke ječe je prisodilo sodišče v Petrinji ciganu Mihajlu Gomanu, ki je s spretnimi triki izrabljal ljudsko lahkovernost in ociganil kmete za več sto tisoč dinarjev. Mihajlo je najprej izvohal, kateri kmetje imajo denar. Stopil je k njemu in mu povedal sledečo zgodbo: Cigani imajo v Bjelovaru svojega kapitana, ki ima veliko blagajno, v katero morajo cigani odrajtovati svoje prihranke, da jim jih potem kapitan vrača, kadar so v stiski. Že več kot deset milijonov dinarjev se je nabralo v tej blagajni do takrat, ko jo je on, Mihajlo Goman, na skrivaj izmaknil in jo z njo popihal. Ko je kapitan ugotovil tatvino, je preklel tistega, ki bi se denarja dotaknil. Tako cigan ne sme porabiti ukradenega denarja, pač pa ga lahko ljudje, ki niso cigani. Lahkoverneži so šli na trik. Goman jim je kazal polno vrečo denarja, v kateri je bilo polno papirja, le na vrhu nekaj bankovcev. Da bi kmete prepričal, da ukradeni denar zanj res nima pomena, je dajal kmetom nekaj stotakov za kovača. Nazadnje se je več kmetov javilo, da bi kupili to denarja polno vrečo. Plačevali so zanjo po 25 do 30 jurjev. Ko bi bilo treba vrečo izročiti, se je zmerom pojavil kak cigan, ki je kupčijo preprečil. Trik je dobro uspeval in Goman je nabral več kot 200.000 dinarjev. Ko so lahkoverneži spoznali, da so nasedli spretnemu sleparju, jih je bilo sram ter zadeve niso prijavili oblastem. Goman je s tem denarjem kupil lepo posestvo in živel v miru deset let, dokler ga ni odkril eden izmed oškodovancev in ga spravil pred sodišče.

S pomočjo matere je ubil svojega očeta in ga zakopal v staji Stevan Mitrašinovič iz Banatskega Dvora. Stevan je s sekiro pobil očeta, ko je spal. Z materjo sta ga zanesla v hlev in zakopala v kup gnoja. Ko so sosedje ugotovili, da je krava nemirna očividno zaradi tega, ker ne prenese smradu po mrhovini, sta Stevan in njegova mati odpeljala truplo in ga vrgla v neki studenec. Prevoz trupla pa je opazil nočni čuvaj, ki je zadevo prijavil orožnikom. Pri zaslišanju sta morilca priznala svoj zločin, ki sta ga bila izvršila že pred štirimi meseci.

Spet so v Jakopičevem paviljonu gostje

Tokrat razstavljajo v Jakopičevem paviljonu trije mladi člani »Kluba neodvisnih«: Stane Kregar, Maksim Sedej in Frančišek Smerdu. Prva dva sta razstavila slike in risbe, Smerdu pa predvsem plastiko.

Večkrat se je že pokazalo, da naši mladi talenti dobe mecena, ki jih za silo spravi v šole, oskrbi z denarjem in pošlje na tuje, da si tam izpopolnijo znanje, ki so si ga bili pridobili doma. Pogosto so ti mladi umetniki v splošnem pomanjkljivo izobraženi in razgledani, tako da jim manjka solidna splošno kulturna podlaga. V tujini naglo podležejo raznim novotarijam in stilom, ne zato, ker bi jih občutili kot nujne in dobre, ampak zato, ker so moderni — in po njihovem gledanju ta čas najimenitnejši; privzamejo jih, ko še niti dobro niso začeli prav hoditi razvojne poti — kot že nekaj dognanega, dokončnega — in jih prinesejo domov kot zrelo modrost, ki jim jo je bil poklonil uk v tujini.

Za naše razstavljalce tega ne moremo trditi. Iz njihovih del veje nujnost in tista prečudovita vitalnost, ki mora tudi največjega starokopitneža ter konservativca z neodoljivo močjo potegniti za seboj ter mu izsiliti vsaj priznanje, da je stvar — kakorkoli je nova in po njegovem mnenju tudi bizarna v slogu — bila prav gotovo resnično občutena in doživeta ter podana z vso iskrenostjo in spretnostjo. Duh je v njej, živa je, kot nujno jo občutiš, čeprav ti morda — vsaj nekomu — ostane zagonetna. In to je dovolj: nihče ne sme obsojati enega sloga in hvaliti drugega, ne zaradi historične zaporednosti (novosti ali zastarelosti), ne zaradi izražalnega načina — važno je le, če je bila koncepcija iskrena in doživeta. Take stvari nujno ne morejo opazovalca pustiti hladnega, ampak ga prepričajo in prevzamejo; ne prepričajo in ne prevzamejo pa tista dela, ki so bila spočeta in izvedena le po maniri, brez notranje potrebe po prav tem ali onem slogovnem načinu izražanja. Taka dela so kakor svetilke, v katerih ni nikdar gorela luč, kakor mrzla ognjišča, v katerih ni nikdar gorel ogenj. Govore samo o nečem: o svojem šarlatanskem očetu.

Kregar, Sedej in Smerdu so na tej razstavi znova in tokrat nadvse prepričljivo potrdili svojo visoko kvaliteto. Čudno je, da se slovenska — tako zvana — kulturna javnost za umetnine naših ljudi začenja zanimati šele takrat, ko umro, ko njihova smrt in panegiriki po časopisih ter revijah poskrbe za reklamo in za prelepo priljubljenost, ki ji pravimo »moda«. Po smrti pride ta ali oni naš veliki umetnik v »modo«. Vse življenje je bedno pregaral; nihče ni kupoval njegovih slik. Po njegovi smrti pa kar nenadoma šine s ceste vrtinec prahu; vse se začne in naglo se vrste kupci, ki se pulijo za njegova dela. Ali kaj, umetnik, ki je živ stradal, ne more po smrti več jesti niti še tako dobro pripravljenega dunajskega zrezka.

Kregar je surrealist. Ta razstava kaže dvajset njegovih oljnatih slik in štiri risbe. Svojevrstna umetnost! Umetnik tod ni več v prvi vrsti slikar ali kipar, ne občuteva izključno ali vsaj prvenstveno veselja nad linijo, nad ploskvijo, nad barvo in nad voluminoznostjo. Poet je najprej in mislec, natančen, skrbno tuhtajoč in kombinirajoč psihoanalitik, virtuoz, ki skuša obdržati bežna nastrojenja, v katerih luči gleda kakor skozi pisano, neodstranljivo prizmo predmete in dogajanja. Marsikdaj pokaže pri tem izredno, vprav genialno potenco. Ne ureja predstav in njihovih zametkov, ki kakor rahle sence vselej še tiče nekje zadaj v zavesti, z matematično logičnostjo; njegova lokiga je svojevrstna in često z vprav nasilno in nesramno odkritostjo združuje in veže ohlapne zaporednosti in pojave, ki jih smatramo za povsem postranske in subordinirane. Poetična je in lahka, sposobna pesniškega pretiravanja in metaforiziranja. Surrealizem je med vsemi slogi brez dvoma najbolj poetičen, pa tudi hkratu najbolj intelektualističen in virtuozen. Slike učinkujejo v svoji vprav presenetljivi barvitosti kakor pesmi; šumeče, opojne verze pojo. Surrealizem združuje slikarstvo in kiparstvo ter poezijo; razgledanega človeka zahteva in samo tehnično dober krajinar ali portretist tod nima ničesar iskati; če se poskusi s surrealizmom, postane smešen in odvraten šarlatan.

Če človek gleda Kregarjev »Večer v maju«, se mu zdi kot bi pred seboj na neki čudoviti način gledal oživotvorjene Březinove, Tetmajerjeve ali Antona Vodnika verze. Nemir, ki je v tej na prvi pogled tako spokojno temnosinjem pajsažu, je poln nečesa zadostnoneutešenega. Zdi se ti kot bi se skrivale v slednjem predmetu in v nebu, ki sega v neznansko, vabljivo daljavo, radostne slutnje, hlastne predstave bodočih prijetnosti, uspehov, »daljne deklice« in radosti, ki še čakajo skrite nekje v mikavni, vse obetajoči bodočnosti. In druge spet — kakor »Imperator« ali »Veliki anatom« spominjajo na Poeja, spet druge v gracilni in bleščeči lahkomiselnosti na Marinettija in D'Annunzia (»Miza na obali«, »Sen«, »Tihožitje«). Ni pa je med njimi nobene, ki ne bi bila prežeta s tisto tako vsiljivo bližnjo grozotnostjo kakor jo doživljamo v nemirnih sanjah. Najboljše Kregarjevo delo bo menda na tej razstavi čudovita »Speča deklica«, komponirana v vprav presenetljivih barvah, izvedena s sijajno inventivnostjo in bleščečo spretnostjo, slika, polna nežne lirike in občutja. V portretih in v risbah je Kregar precej trši. Njegov »Portret dečka« močno spominja na van Goghove in Utrillove portrete. Trdi, nenavadni barvni toni stopnjujejo realizem za dobro stopnjo: v frapantno, živo natančnost vnašajo nekaj zagonetnega; ni ta ali ta deček, čigar portret gledamo pred seboj, pojav je, vrsta, ki ji pravimo človek — slikar ga ni prikazal kot socialno bitje, svetlo, vsem nam razumljivo, ampak kot »animal«, zagonetno, skrivnostno, grozotno, vprav zaradi svoje posebne z edinstvenimi lastnostmi na nerazumljiv način obdarjene biti. Tudi ostali trije portreti so koncipirani v tem smislu in v tej svojski maniri.

Maksim Sedej razstavlja enajst oljnatih slik, eno tempero in štiri gvaše. Izborna sta oba njegova »Interieurja«, postavljena preprosto, pojmovana po duhu, ki odklanja vse nabuhlosti, pa prav zato ostaja tako priroden in človeški. Sedejeve slike iz rodbinskega življenja so zares redko prisrčne in bodo brez dvoma dobile svoje kupce. Pri »Skupini v prirodi« opažamo njegovo dobro poznavanje akta. Drugi plan, skupino dreves, je obravnaval tod po načinu starejših flamskih in holandskih slikarjev; tako živo spominja na Ruysdaela. Gvaši so posebnost in nekoliko zaostajajo za olji. V splošnem pri Sedeju opažamo dokaj južnjaško orientacijo; nobenega dvoma ni, da je nanj precej vplivala — vsaj pri nekih slikah se to jasno vidi — moderna italijanska šola (»Cankarjevo nabrežje«, »Praznik«, »Spomin na Florenco«, »Na sprehodu«, »Harlekin«). Sedej, ki ga doslej bolj poznamo kot lesorezca in mojstra v linorezu, se je s to razstavo sijajno uvedel tudi kot mojster čopiča in palete. Zdi se, da se pred njim odpira še lepa bodočnost.

Še najmanj del razstavlja Frančišek **Smerdu.** Zanimiva stvar je »Apostol Janez«, svojevrstna freska »Ležeča žena z ogledalom«. Smerdu, ki ga naša širša javnost doslej še ni niti približno dobro poznala, je namah dokazal s to razstavo, da bodo morali kdaj pozneje umetnostni zgodovinarji, ki bodo poročali o naši dobi, v kiparstvu na enem najvidnejših mest omeniti njegovo ime. Sijajna umetnina sta »Arhajski plesalki«, krasno v prostor postavljeni, od vsakostranskega pogleda izredno razgibani, formalno odlično izvedeni, v skromni kretnji, neverjetno živi. Njegovo »Dekle z grozdi« je morda eden najbolj mojstrskih aktov, kar jih je kdaj razstavil kak slovenski kipar. Izborna je tudi »Glava dečka« in »Glava«.

S to razstavo se je »Klub neodvisnih« po treh mladih možeh zmagovito predstavil in uveljavil pred slovensko kulturno javnostjo. Dokazal je, da ima v svojih vrstah ljudi take umetniške kvalitete, da jim mirne duše lahko iščemo primere kjerkoli v tujini. Škoda je le, da se v Ljubljani z neizprosno doslednostjo vsako leto ob istem času pojavlja ista nerodnost: kakor hitro postane nekoliko bolj gorko in meščani zagledajo na drevju nekaj zelenih peres, jih nihče več ne spravi na umetniške razstave. Šila in kopita pobero in se zakade v mrzlo Savo, ali pa jo udarijo v hladno senco dolenjskih vinskih hramov. In še drug pojav lahko opazujemo zadnje čase: vedno manj je mecenov, vedno manj interesentov, ki bi prihajali na razstave z namenom, da kupijo za svoje stanovanje kaj primernega, kvalitetnega. Za vse druge nepotrebne stvari imajo naši premožnejši ljudje vselej dovolj denarja.

Odlična razstava Kregarja, Smerduja in Sedeja zasluži obilnega obiska. Kdor še ni bil, naj se podviza, kajti razstavljalci se v Jakopičevem paviljonu ne nameravajo več dolgo zamujati s svojimi deli.

Mladinski tabor v Dravogradu

Guštanj, 14. junija.

V prazničnem razpoloženju, v zelenju in zastavah, je pričakoval starinski Dravograd, da sprejme v svoje okrilje slovensko katoliško mladino iz Mežiške, Mislinjske in Dravske doline. Dokazali so, da se pridno udejstvujejo na polju katoliške prosvete ter s temeljito telovadbo krepe svoje telo da bo zdrav duh v zdravem telesu.

Ob 8 zjutraj je bil sprejem gostov na kolodvoru, nato je krenil sprevod med igranjem godbe in pokanjem topičev skozi Dravograd na telovadišče. Sprevod je tvorilo okrog 20 fantov v krojih, 15 narodnih noš na konjih, kolesarji, člani ZFO, članice VDK v krojih in slikovitih skupinskih ter narodnih nošah in številno občinstvo. Po zadnjih vajah za popoldanski telovadni nastop je bila ob 10 sv. maša z ljudskim petjem. S prižnice je imel kremenit govor vzorih slovenske katoliške mladine č. g. J. **Soklič**, župnik iz Slovenjega Gradca.

V popoldanskih urah je bil na šolskem dvorišču telovadni nastop članov, mladcev in naraščaja ZSO in članic in mladenk VDK. V pozdravnem govoru g. Theuerschuha, ravnatelja meščanske šole Slovenjem Gradcu, ki je bil v prvi vrsti naslovljen na katoliško mladino, je predočil težo današnjega časa in bodril mladino k nadaljnjemu neumornemu delu. Nato je povzel besedo g. Fran Kotnik, zastopnik Mariborske podzveze, ki je obenem razdelil diplome, priborjene na prosvetnih tekmah.

Sledil je nastop, na katerem je v raznih skupinah in oddelkih nastopilo do 200 telovadcev in telovadkinj. Posebno pozornost so med gledalci vzbujale simbolične vaje, zlasti pretresljiva »Oj Doberdob« in druge. Vse točke so bile izvedene brezhibno in nagrajene z burnimi aplavzi.

V zaključnem govoru je g. Vrhnjak, župan iz Pameč, želel, da bi zopet v kratkem priredili tabor, kar tudi mi iz srca želimo. Dalje tudi, da bi ponesli naše prepričanje in naš katoliški svetovni nazor v slednjo slovensko vas, v slednjo gorsko kočo.

Kamnik

Za prenovitev naše samostanske cerkve. Da se kar moč priskoči v pomoč h kritju stroškov za prenovitev naše samostanske cerkve, katero pravkar dovršuje naš rojak akad. slikar in umetnik g. Cuderman Stane, bo v ta namen vprizorila kamniška šolska mladina v soboto 18. in nedeljo 19. junija ob 8 zvečer na samostanskem dvorišču zanimivo igro s petjem »**V Indijo Koromandijo**«.

V Tunjicah se prosvetno življenje vedno bolj oživlja. Vedno pristopajo še novi člani k našemu prosvetnemu društvu, tako da je postala vidna potreba, da si Tunjčani zgrade nov dom, ki bi odgovarjal sedanjim zahtevam in potrebam. Agilni šolski upraviteljici gdč. Ivi Justinovi bo novi župnik g. Križman gotovo rad priskočil v pomoč pri društvenem delu, saj se je dosedaj vsepovsod izkazal kot odličen organizator. Da bodo pa Tunjčani čim preje dobili nov društveni prosvetni dom, bodo v ta namen uprizorili dne 19. in 26. junija ob 4 popoldne Jurčič-Kersnikovo spevoigro »Rokovnjači«, katero je za igranje na prostem priredil g. D. Petančič. Tako bodo vsi izletniki, meščani in okoličani poleg lepega izprehoda deležni tudi lepe zabavne prireditve in s tem podprli in navdušili mlade društvenike za nadaljno uspešno delo na prosvetnem polju.

Mednarodni mladinski tabor v Ljubljani

Stanovanjski odsek pripravljalnega odbora se vljudno obrača do vseh ljubljanskih prebivalcev, s prošnjo, da čimpreje prijavijo sobe, ki bi jih mogli odstopiti domačim ali tujim gostom. Ne odlašajte s prijavami, da bo mogel stanovanjski odsek pravočasno sestaviti seznam prijavljenih sob in deligirati goste, po Vaši želji. Prijave je pošljite na: Stanovanjski odsek za mladinski tabor Ljubljana, Miklošičeva cesta 7, kjer sprejemamo prijave tudi osebno in dobite potrebna pojasnila.

Zahtevajte povsod naš list!

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v °C: največja	Temperatura v °C: najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost (0—10)	Veter (smer, jakost)	Padavine: m/m	Padavine: vrsta
Ljubljana	761·0	20·6	13·2	83	10	SW_1	0·1	dež
Maribor	759·5	20·2	13·0	90	10	0	42·0	dež
Zagreb	759·8	22·0	12·0	90	10	0	22·0	dež
Belgrad	758·1	22·0	18·0	50	4	SW_2	—	—
Sarajevo	759·9	25·0	16·0	70	10	S_2	—	—
Vis	760·7	20·0	15·0	80	6	NW_1	—	—
Split	759·7	25·0	15·0	80	10	SSE_3	7·0	dež
Kumbor	759·6	28·0	21·0	60	6	E_2	37·0	dež
Rab	760·1	2·.·0	16·0	80	10	SW_2	48·0	dež
Dubrovnik	763·0	24·0	22·0	70	10	E_3	1·0	dež

Vremenska napoved. Večinoma oblačno, nestanovitno vreme, ponekod dež.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes. Včeraj je bilo iz noči do 9.25 popolnoma oblačno, nakar se je oblačnost nekoliko zmanjšala in je posijalo sonce. Ob 10.55 je nekoliko rosilo, ob 11.10 se je zopet popolnoma pooblačilo in na severovzhodu enkrat zagrmelo. Od 11.30 do 11.35 je deževalo. Popoldan ob 13.35 se je zopet nekoliko zjasnilo, vendar pa je prevladovalo oblačno vreme ves čas.

Koledar

Danes, sreda, 15. junija: Vid.
Četrtek, 16. junija: Sv. Rešnje Telo.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška c.

Obvestila

Kresna veselica na ljubljanskem gradu 19. junija t. l. se bo začela s promenadnim koncertom poštne godbe ob 15, nakar se bo razvila običajna zabava s srečelovom, za katerega je bilo nabrano veliko število praktičnih dohitkov ter s prav dobro postrežbo v raznih paviljonih. Iz zvočnikov tukajšnje tvrdke Philips-Radio se bo razlegala zbrana slovenska in slovanska glasba; za plesaželjne bo pa na razpolago tudi plesišče. Pododbor Rdečega križa v Ljubljani upa, da mu bo uspelo tudi letos nabrati lep znesek, s katerim bo v prihodnji zimi podprl ljubljanske reveže.

Pregled novih motornih vozil bo odslej vsak petek ob 11 pred poslopjem uprave policije v Ljubljani Šubičeva ul. št. 5. K temu pregledu pripeljite tudi one avtomobile, avtobuse in motocikle, ki iz kakršnegakoli razloga letos še niso bili pregledani. Opozarjamo prizadete lastnike, da ni dopustno voziti z nepregledanim in neodobrenim motornim vozilom.

Skladbe za orgle bomo slišali na produkciji ljubljanskega državnega konservatorija v soboto, dne 18. t. m. Na Matičnih orglah v Hubadovi dvorani bodo igrali naslednji gojenci: Rijavec Janez, Jelenc Olga, Arh France, Snoj Venceslav iz šole prof. Tomca, in Hanc Josip, Pipan s. Judita, Majhenič br. Salvator, Bohinc Stanko iz šole mons. ravnatelja Premrl.a Porduckija bo v Hubadovi dvorani in bo njen začetek ob četrt na 7 zvečer. Podrobni spored v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljanski državni konservatorij skrbi, da imamo tudi na orglah vedno bolj izurjene in popolnoma izšolane orglarje. Cela vrsta gojencev, ki je prej obiskovala orglarsko šolo Cecilijinega društva, nadaljuje svoje študije na konservatoriju. Orgle imajo kot glavni predmet tudi nekateri drugi konservatoristi, iz ene in druge skupine jih bomo slišali na produkciji v soboto, dne 18. t. m., v Hubadovi dvorani ob četrt na 7 zvečer.

Na Doberdob, Kalvarijo, Oslavlje in Sveto goro. Priprave za obisk bojnih poljan in pokopališč so v polnem teku. — Za državne in samoupravne uslužbence so vložene prošnje za dovoljenje v inozemstvo. — Posebni vlak odhaja iz Ljubljane, glavni kolodvor, dne 9. julija. Vračamo se preko Jesenic v Ljubljano dne 10. julija okoli 6 zvečer. Skupni stroški za vožnjo, prehrano, prenočiše in avtobus so 180 din za osebo. — Hitite s prijavami! Točna navodila so objavljena v zadnji sobotni številki našega lista. Prijave sprejema še do 23. t. m. Zveza bojevnikov v Ljubljani, Kolodvorska ulica 25.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. — Začetek ob 20.

Sreda, 15. junija: »Lopovščina«. Red Sreda.
Četrtek, 16. junija: Zaprto. (Gostovanje v Murski Soboti. »Sneguljčica« in »Pokojnik«.)
Petek, 17. junija: zaprto.
Sobota, 18. junija: »Izpit za življenje«. Red Sreda.

OPERA. — Začetek ob 20.

Sreda, 15. junija: »Gioconda«. Red Četrtek.
Četrtek, 16. junija: »Pri treh mladenkah«. Izven. Nastop Antona Danila ob njegovi 80 letnici. Znižane cene od 30 din navzdol.
Petek, 17. junija: Zaprto.
Sobota, 18. junija: »Gioconda«. Red A.

Za svetovno nogometno prvenstvo

65.000 gledalcev je prisostvovalo tekmi za svetovno nogometno prvenstvo med Italijo in Francijo, ki se je končala z zasluženo zmago Italijanov 1 : 3. — Tekmo med Švico in Madžarsko v Lilleu je gledalo 18 tisoč gledalcev. Prvi gol za Madžarsko je zabil sloviti dr. Sarossi, drugega pa tik pred koncem Zsengeller. Katastrofo Kubancev, ki so proti Švedom v Antibesu izgubili s skoraj kazenskim rezultatom (8 : 0) je opazovalo 20.000 gledalcev. Najtežje delo pa je imel madžarski sodnik Hertzka, ki je sodil tekmo med Brazilijo in Češkoslovaško v Bordeauxu. Ne morda zaradi tega, ker je igra vkljub podaljšku ostala neodločena, ampak zato, ker je bila izredno surova. Najboljši igralec med Braziljanci je bil srednji napadalec Leonidas, ki je tudi zabil vodilni gol. Čehi so izenačili z enajstmetrovko. Sodnik je bil prisiljen zaradi nešportnega vedenja izključiti češkoslovaškega napadalca Riho in dva Brazilijanca Alfonsa in Joseja. Tekma med Češkoslovaško in Brazilijo je bila včeraj ponovljena v Bordeauxu. V prvem polčasu so Čehoslovaki zaigrali sijajno in že vodili z 1 : 0. V drugem polčasu pa so izpremenili postavo in močno popustili, tako da je končni rezultat 2 : 1 za Brazilce.

V semifinale so se torej plasirale naslednje države: Švedska, Madžarska, Italija in Brazilija. Jutri nastopita v pol finalu Švedska in Madžarska, ter Italija in Brazilija. Prerokovati zmagovalce iz teh srečanj je težko. Po vsej verjetnosti pa se bodo v finalu sestali Italijani in Madžari.

Dosedaj so izpadle naslednje reprezentance: Rumunska, Kuba, Nemčija, Švica, Holandska Indija, Francija, Belgija, Norveška, Poljska, Holandska in Češkoslovaška.

Gradjanski je svojo turnejo po Avstraliji odpovedal, ker Jugoslovanska nogometna zveza ni hotela pristati nato, da bi Gradjanski v Avstraliji igral kot Jugoslovanska državna reprezentanca. Gradjanski bi moral v nekaj dneh že odpotovati. Zaradi stališča JNZ pa so v Zagrebu močno ogorčeni in to tem bolj, ker bi šel Gradjanski v Avstralijo pod zelo ugodnimi materijalnimi prilikami in bi se tako lahko finančno postavil na noge.

Začetek tekem za srednjeevropski pokal bo 26. junija letos. V prvem kolu se sestanejo: naš državni prvak Hašk v Kladnu proti istoimenskemu klubu, BSK v Belgradu proti praški Slaviji. Prvo tekmo bo vodil Madžar Ivančič, drugo pa Italijan Battilo. Hungarija igra doma proti Juventusu. Ambrosiana r Milanu proti Rispesta, Zidenice doma proti Ferenzvarosu, Ripenzija v Bukarešti proti Milanu, Ujpest v Budimpešti z rumunskim Rapidom, ter Genova in Šparta (Češkoslovaška) v Genovi.

Kanton „mučeniško mesto Kitajske"

ki utegne Japoncem prinesti poraz v vojni

Če sto srednje izobraženih ljudi vprašate, katerih pet mest je na svetu največjih, najbrž ne bosta dva od teh sto ljudi omenila med njimi Kantona, o katerem te čase dan na dan beremo, kakšno grozo sejejo nanj japonska letala. In vendar šteje Kanton danes precej nad tri milijone prebivalcev, če štejemo med njegovo prebivalstvo še nestalno ljudstvo mornarjev in ljudi iz predmestne četrti Ho-Nama. Zaradi tega ni nič čudnega, če je Kanton, prestolnica južne Kitajske, poslal v angleški Hong-Kong milijon beguncev, ne da bi se število njegovih prebivalcev kaj znatno skrčilo.

Kanton, ki je zadnje čase zaradi silovitih, dan za dnem se ponavljajočih japonskih letalskih napadov dobil priimek »mučeniškega mesta Kitajske«, je najbolj svojevrstno kitajsko mesto. Ta svojskost se izraža v barvi, v gibanju, v neverjetni zmesi modernega velikega mesta in azijatske vasi, kjer sosedujejo donebniki z nizkimi hišami kitajskega mesta.

Evropa, Azija in Amerika skupaj

Njegovo staro mesto leži daleč od reke, duši ga razpokani pas starega ozidja. Tik ob njem stoje lepa vseučilišča, ki v ničemer ne zaostajajo za najslavnejšimi evropskimi ali amerikanskimi univerzami. Med zadnjimi bombardiranji so jih japonska letala žal nekaj sestrelila v prah in razvaline. Razen njih imate v mestu na ducate najmodernejših bolnišnic, najstarejša med njimi je francoska. Angleški in francoski predel sta v morju kitajskih hiš evropska otoka, predel velikih bank pa človeku pričara pred oči kos prave in pristne Amerike. Okrog teh otokov pa se širi neurejeni kup kitajskih stavb, hiš in hišic in templjev, drugo stisnjeno ob drugo kakor luknjice v krušni sredici. Neštete trgovine in trgovinice po kitajskih predelih so podobne luknjicam v satju. Po ulicah se preriva stisnjena, gosta množica, živa, razgibana. Tisoči dirjajočih dvokolnic, jih vlečejo kuliji, kitajske kuhinje na prostem, na tlaku, pred vsako gneča gostov, ki voha in pokuša presenetljiva čudesa kitajske in še posebej kantonske kuhe, o kateri pravijo celo Francozi, da je po izbranosti in dovršenosti ter pestrosti prva na svetu.

To je Kanton, mesto, ki ga vojna z divjo potrpežljivostjo spreminja v prah in pepel. Zakaj so japonski napadi prav na to mesto tako divji in tako zagrizeni?

Najbolj obstreljevana proga v zgodovini

Kanton je zvezan z velikim angleškim pristaniščem na Kitajskem, s Hong-Kongom po moderni železniški progi. Pred letom dni ni človek potreboval od enega mesta do drugega z vlakom več kakor tri ure. Človek je v Hong-Kongu stopal na ferry-boat, ki prevaža vlake z otoka, na katerem Hong-Kong leži, na celino, kjer se širi Kowloon. Hong-Kong je otok, Kowloon je celina, je Azija, ali bolje, je Kitajska. V Kowloonu so obale, kjer pristajajo najveji evropski in amerikanski prekomorniki. Tam je ogromen hotel s tisoč sobami, ki so namenjene samo Angležem, ki se ustavljajo tu; je velikansko letališče, kjer se končuje velika evropsko-azijska letalska proga Imperial Airways. V tem pristanišču prebiva dvestotisoč Kitajcev, nekaj po palačah, nekaj po lopah, nekaj po brlogih. Na enem kraju ceste so umetni vrtovi, kjer rumene pestunje varujejo angleške otroke, na drugem kraju kužne mlake, koder se valjajo črni prašiči, pokriti z nesnago.

In konec vse te zmede ima Kowloon še veliko železniško postajo.

To je začetna postaja velike proge Hong-Kong-Hankev, ki drži čez Kanton in Čangšo. To je proga, ki je od vseh železnic na svetu dočakala najhujša letalska obstreljevanja, na katero je bilo zmetanih največ bomb, kar pomni zgodovina.

Od Kowloona do Kantona je človek lani potreboval tri ure in je imel dnevno na razpolago v vsako smer dvajset vlakov. Danes je treba za to pot računati od dvanajst do osemnajst ur, a nihče vam ne more jamčiti, da boste v Kanton prišli živi... zakaj vlak ne predrvi niti dvajset kilometrov na sever od Kowloona, pa že zapusti ozemlje, ki ga je neka pogodba leta 1841 dodelila Angliji. Od tu naprej je vse v božjih rokah...

Človeške mravlje proti letalom

Sleherni dan, a ne samo po enkrat, se na obzorju tam blizu prikažejo oddelki japonskih letal in se spuste na dvesto, na sto, celo na osemdeset metrov nizko. Iščejo vlake, ki vozijo iz Hongkonga orožje, letala, bombe, strelivo v Kanton v zaledke kitajske fronte ob Jangceju in drugod. Toda vlaki ne odhajajo iz Kowloona podnevi. Lokomotive, ki dremljejo po kowloonskih kurilnicah, se prebujajo zaradi varnosti samo ponoči. Torej merijo japonski bombniki na starinske spomenike in nagrobnike, s katerimi so posejana polja ob progi, bombardirajo mostove, predore, progo. Na dvajsetih krajih pretrgajo svetle jeklene trakove, ki jih tako bodejo v oči in v kožo, saj prihaja po njih pomoč za kitajsko vojsko. Ta proga proti Kantonu je ena glavnih ovir za japonsko zmago in bo morda glavno orožje za njihov končni poraz. Ko se letala olajšajo svojega strupenega tovora, oddrve proti svojim oporiščem, ki leže petsto kilometrov severno od te proge.

Bombardirala so mrtvo pokrajino, kjer se ni nič ganilo, kjer se je zdelo, da je vse življenje okamenelo. Toda letala še niso dobro izginila za obzorjem, ko prilezejo iz navidezno mrtvih tal iz svojih lukenj in zavetij stotine in tisoči kulijev, kakor preplašen mrčes. Delavci imajo krampe, imajo samokolnice z opeko, cementom, malto. Kakor bi trenil, izginejo podrtine, zrastejo novi nasipi. Z letala se človeku zdi, kakor da tekajo ob progi in po njej zbegane mravlje.

V dveh, največ v treh urah je škoda popravljena. Treba je čakati drugega oddelka japonskih bombnikov. Ti se prikažejo iz obzorja do minute natančno, naznanja jih oddaljeno grmenje. Tisoči delavcev spet zlezejo v svoja zavetja, se strnejo, iščejo skrivališča pod zelenjem nasadov. Spet je pokrajina mrtva, zapuščena, neobljudena, obupna. Bombe japonskih arzenalov v Osaki udarjajo nanjo kakor udarci sekire. Dve bombardiranji, tri, štiri na dan. Škoda je vsako pot takoj popravljena.

Proga za rešitev Kitajske

Človeške mravlje ob progi se nikdar ne naveličajo, vedno znova začenjajo z delom, zakaj v trdi noči mora biti proga pripravljena za črne vlake, ki tiho drse proti Kantonu, za vlake, ki slepi, brez sleherne svetilke potujejo po tej šibki progi z osem ali desetkilometersko brzino na uro. Treba je postajo v Kowloonu izprazniti, treba jo je rešiti napote ogromnih zabojev, ki jih prekomorniki neprenehoma dovažajo tja iz Hamburga, iz Marseilleа, iz Vancouvera, iz San Francisca, iz Southamptona, iz Melbournea.

Od tam prihaja Kitajski pomoč. Prihajajo topovske cevi, granate, bombe, puške, naboji. Prihajajo razdrti avtomobili, mali nagli tanki, oklopni avtomobili, ki jih pošilja Ford iz Detroita. Prihaja zmrznjeno meso iz Avstralije, žito, svinjske konserve iz Chicaga, strojnice, traktorji...

Težko, drago blago, vse plačano v gotovini, v lepih srebrnih dolarjih, iz zalog, ki jih je po evropskih in ameriških bankah v imenu kitajske vlade nakopičil finančni minister Sung. Proga iz Kowloona v Kanton je glavna žila za vojno preskrbo Kitajske, široka in neubranljiva vrzel v boku japonske sile. Njena končna točka, pristanišče in skladišče za ves ta ogromni material, je Kanton. Zato mora Kanton dobiti vsak dan svoj delež bomb, zato mora vsak dan goreti ta ali oni njegov predel. Bolnišnice so polne, pokopališča premajhna za žrtve japonskih obstreljevanj. Oblasti morajo pleniti tovorne avtomobile za odvažanje trupel. In za vse to je vedno na razpolago dovolj »strategičnih« razlogov, ki strokovnjakom smrti razlože in utemeljijo sleherno grozoto.

„Nič posebnega"

A mestu ne more nič do živega. Kitajec, človek, ki je pol življenja prebil v Kantonu, pravi o njem takole:

»Kanton je videl in doživel že vse kaj drugega. Kanton je večen kakor Rim. Na Kitajskem se ni nikdar godilo nič važnega brez njega. To je mesto, ki vleče nase strelo. Prvi belokožci, ki so prišli na Kitajsko, portugalski mornarji, ki so ustanovili Macao, so ga napadli najprej. Še včeraj je bil Kanton trmasta prestolnica kitajskega Juga, ki se je silovito upirala Nankingu. Tu je bila ustanovljena prva kitajska nacionalistična vlada. To mesto je mati krvavih vstaj, strahotnih prevratov. Vsa gibanja, ki so razjedala in delila Kitajsko še pred kratkim, so se izoblikovala v njem. In vsa tista, ki skušajo Kitajsko danes zediniti, se družijo v njem. Kitajski komunizem je tu pripravil nacionalistom najhujši boj. Tridesetletni Kantonec je videl več različnih grozot, kakor katerikoli drugi prebivalec na zemlji. Žaloigra je naša usoda in že dolgo je, kar so naši mali trgovci začeli šteti požige, morije in bombardiranja med režijske stroške svojega posla. Zaradi takih malenkosti ni Kanton nikdar zapiral gledališč, kavarn, zabavišč in igralnic. Življenje gre dalje.«

Tako govori ob pogledu na razbito mesto domačin. In Evropejec nima ob tej strahotni hladnokrvnosti razloga, da mu ne bi verjel...

Na Velikem Kleku na Koroškem je še vedno dovolj smučarjev. Kakor se vidi, dobro smučajo.

Film o ustanoviteljici Rdečega križa

Amerikanci so izdelali pod naslovom »**Beli angel**« film o požrtvovalnem življenju plemenite ženske, katere ime se redkokdaj omenja med velikimi ženskimi postavami v zgodovini, čeprav je ustanova, katere začetnica je ta ženska bila, nosila in še nosi blagoslov človeštvu ob vojskah in velikih nesrečah. To je ime Florence Nightingale, pobornice za pravice žensk, ustanoviteljice in prve organizatorice Rdečega križa. Florence Nightingale je bila prva prostovoljna bolniška strežnica na bojiščih. Naši bralci pomnijo njeno ime iz romana »Poročnik indijski brigade«. Njeno ime in samaritansko delo je neločljivo zvezano z zgodovino krimske vojne. V filmu »Beli angel« igra njeno vlogo Kay Francis.

Sloviti nemški letalec Udet, ki je pred kratkim preletel s svojim enosedežnim letalom v eni uri 634,370 kilometrov ter s tem potolkel prejšnji rekord kar za 80 km.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 15. junija: 12 Odlomki iz operet (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Ruske pesmi (plošče) — 14 Napovedi — 18 Salonski kvartet — 18.40 V letalu pod našim nebom (g. Vlad. Regally) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos iz opernega gledališča v Ljubljani: v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. Ukmar), v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Drugi programi

Sreda, 15. junija: Belgrad: 20 Slovenski zbor, 20.30 Humor, 21.30 Nar. pesmi, 22.20 Plesna glasba — *Zagreb:* 20 Prenos iz Osijeka, 22.20 Plesna glasba — *Praga:* 19.25 Ork. koncert, 21 Plošče, 22.15 Melodrama »Praški barok« — *Varšava:* 20 Sinf. koncert — *Sofija:* 20 Zbor, 21.15 Češke pesmi, 22 Zab. program, 22.30 Plesna glasba — *Budimpešta:* 20 Ork. koncert, 22.15 Cig. orkester — *Trst-Milan:* 21 Glasbene slike, 21.20 Poljske narodne, 22.15 Godalni orkester — *Rim-Bari:* 17.15 Glasba in petje, 21 Citre, 22 Klavir — *Florenca:* 20.30 Mascagnijeva opereta »Da« — *Dunaj:* 19.10 Lahka glasba, 20 O ljubezni, 21 Mladinski koncert, 21.30 Beetnovnov godalni kvartet, 22.30 Orkester in solisti, 24 Zab. glasba — *Königsberg:* 19.10 Romantična in plesna glasba

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

3

Toda tudi ko se je slutnja spremenila v gotovost, ni to donu Luisu dajalo prav nič povoda, da bi se takoj vtaknil vmes. Markiz je bil predvsem takozvani poznavalec, ljubitelj redkih in izrednih motivov v naravi ter njihovega uspešnega posnemanja ali izmišljanja v umetnosti. Podoba žene pred njegovimi očmi je združevala v sebi oboje. Veličastni okvir z blazinami, nežna rožnina v ozadju, pogled na vdolbino in nenavadna razporeditev svetlobe in sence je po srečnem naključju čisto natanko soglašala z malce žalostno postavo, ki je sedela sredi slike. Ni manjkalo celo bleščeče iskre na najbolj primernem prostoru. Kajti žena je nosila veliko smaragdno zaponko, ki je zbirala razpršene sončne žarke, ter jih kot živo sivozeleno puščico streljala čez gube ogrinjala.

Don Luis je bil očaran. Za trenutek je čutil, da je njegovo ponižanje in požrtvovalnost, ker je poročil to mlado žensko, vsekakor poplačana. Kje je neki že nekoč videl natančno to in tako razporeditev kodrov in potez na obrazu, ki je vzbujala docela klasičen učinek, čeprav je nedvomno prišlo do nje tako zelo po naključju? Ali ni bilo to na novcu cesarice Faustine? Ne, na denarju cesarice Teodore? V tem pogledu je bilo brezpogojno nekaj bizantinskega, v zaglavju z vozlom pa nekam naravnost grškega...

Tedaj pa so veke mlade žene lahno vzdrstele. To je markiza spomnilo, da bi bilo umestno, če bi zdaj najprej posvečal malo več delovne pozornosti živemu predmetu svojih umetnjakarskih sanjarij.

»Maria«, je dejal, se sklonil in ji potipal roke, kakor da bi bila lutka, na kateri se je najbrž nekaj zlomilo, »Maria, poslušaj, govorim s tabo.«

Počasi je odprla velike in sinje oči in se ozrla vanj. Zdelo se je, kakor da jo je priklicalo iz nepoznane dežele povelje, ki ga ni smela preslišati. Jasna zavest se je polagoma vračala v njen pogled. Najprej je rešila roke njegovega prijema, potem pa zašepetala:

»Je že bolje. Bilo je samo zaradi zadnjega sunka. Mislila sem, da smo vsi mrtvi. Ves hrib navzdol sem molila k Njej. Sanjala sem, da sem že pri Njej.«

Don Luis je za trenutek onemel. V njegovem trdnem oklepu iz železovine je bila ena sama reža. Pogledal je kipec Marije, ki so ga na prošnjo njegove žene postavili v stranski vdolbinici v kočiji. Pobožno se je prekrižal. Na tem mestu so izrezali stensko blazino, da so lahko postavili tja kipec z njegovo hišico. Nekaj časa ni obrnil pogleda od Marije. Kazal je izraz, ki je bil hkratu navadnjakarsko pobožen, a je vendar pričal o pristnem strahu. Samo človek, ki je detinstvo prebil v Španiji, je mogel tako gledati.

Dokler je sedel tako in so se njegove ustnice premikale, je ostala mlada žena negibna. Izraz ljubosumnosti, da, skoraj odpora, je izražal njen pogled. Zdelo se je, kakor da ji je težko, da mora z možem deliti košček osebne lastnine. Brada se ji je pomaknila malce naprej. Don Luis je bil še nekaj časa pobožen.

Šele ko je žena vtdela, da se mu je pogled obrnil spet k oknu, je nalahno vprašala:

»Kaj se je pa zgodilo?«

»Nič,« ji je odgovoril.

Kočija je drdrala svojo pot naprej. Don Luis je sedel, odprl štirioglat pokrov v blazini na sedežu in iz skritega predala vzel steklenico ter majhen srebrn popotni kozarec.

»Nič, hvala Bogu,« je ponovil. »Le popij požirek, potem ti bo koj boljše. Globoka luknja v cesti. Nekaj minut pozneje, pa bi bila zasuta. Tebe je to seveda hudo sunilo, saj sediš ravno nad kolesom. Toda monsieurjeva kočija je dobro narejena, to je treba reči. Nič se ne bomo zamudili.«

Posrečilo se ji je, da je popila ponujeno vino, ne da bi bila kaj razlila. Rdeči madež na ustnicah je nalahno obrisala z robcem.

Don Luis si je tudi obrisal ustnice in dejal:

»Res hudo, res hudo, da sta obe nezgodi na potu zadeli prav tebe. Zaradi zadnje bi se že lahko pritožil pri gospodu de Besance in tem lenim kmetavzarjem eno zagodel. Pravijo, da rad hudo mahne. Toda te razburjene čase ni to več tako preprosto kakor prej, če hoče človek kaj odločnega. Vestiti ali izpostavljati to, za kmete zdaj nič več ne prihaja v poštev, zlasti ne, če je kdo pri kartanju tako globoko padel v smolo. Marsikomu od teh človečkov na deželi je baje celo že preveč, da morajo pošiljati najemnino v Versailles. No, pa naj bo že kakor hoče, polja tod so v redu, lepo in dobro jih obdelujejo!«

Žena je trudno prikimala.

»Če bi si ne bila vtepla v glavo, da moramo čakati v Bourgesu, če bo dekle res umrlo, bi bila lahko prišla sem dva dni prej. Tisto čakanje je bila sama izguba. Saj vem, s frizuro ti je bilo res težko, toda lahko ti povem, da mi tako izredno ugajaš. Ta ureditev las ti daje nekaj klasičnega. Slišal sem, da si baje v malem trianonu vzbujala strašno pozornost s svojim mlekarskim predpasnikom. Začela si kaj spretno: kraljica te je dvakrat poklicala na pristavo!«

Lahna rdečica se je pokazala na licih mlade žene.

»Toda ljudem ne bi bila nikdar smela pokazati, da znaš res molzti. To je bilo zgrešeno, zakaj molža je res nekam čudna umetnost za ženo izrednega odposlanca. Delati se bi bila morala kakor da si se tega tako hitro naučila. In potem bi bila morala molzti hitreje kakor grofica Provenceška. Ne, to je bilo prav slabo! Lahko ti povem, da je potem najina veljava močno padla. Zdel sem se samemu sebi kakor gospod John Law. Če ne bi bil imel v Oeil-de-Boeufu in na večeru pri Guemeneških take sreče, bi ne bila pomenila prav nič, čisto nič! Vsa moja naloga bi bila lahko izpodletela. Toda potem sem pa vojvoda Orleanskega prepetnajstil za njegovo novo kočijo in se z njo odpeljal, z lilijami na vratih. To je bilo nekaj, celo za človeka, ki ima ženo, katera zna zares molzti!«

Pogledal jo je in si zadovoljno gladil brado.

Kočija je drdrala naprej. Sence so se temnile.

Don Luis je bil nagnjen daleč nazaj in je sedel tako, da ni mogel videti solza v očeh svoje mlade žene. Rdeč žarek zahajajočega sonca je udaril ob rožnate blazine, od tam pa zdrsnil v vlažno zrcalo teh oči.

Mariji se je zdelo, da vidi Palais d'Amour v Malem Trianonu, kako se sveti pred njo. Zdelo se ji je, da vidi soj plamenic na jezercu. Sončni prašek se je spremenil v plav, ki je v rdeči luči drsel mimo. Od daleč ji je v ušesih donelo zvenenje godbe. Drevje zunaj je šepetalo kakor gozdič v parku. Potem je vsa podoba nenadno postala neskončno jasna: po malih stopnicah od templa je priskakal mlad vojak v belem in zlatem. Nasul je bogu ljubezni rož na oltar. Maria se je sklonila, da bi videla vojaku v obraz — pa je od blizu pogledala možu v oči.

Njegove ustnice so se razklenile v obvladan smehljaj. Žena ni mogla čisto potlačiti vzdihljajev. Prikazen je bila tako razločna! Skoraj se je zbala, da jo je moral tudi on videti.

Toda Donu Luisu ni šlo za prikazni. Le njegova protinasta noga mu je zagonetno prenehala kljuvati. Zato se je čutil obranega za razgovor.

»Grof de Besance bi bil pa tudi lahko malce srečneje stavil proti meni!«

Smehljaj se mu je razširil.

Petsto louisdorijev proti zastonjskemu zdravljenju na njegovem gradu, dokler ne bo tvoja noga dobra! Ti dečki, vsi prisegajo na svoja mala podeželska kopališča. Čemu bi človek ugovarjal. To je tako, kakor če bi se z vaškim župnikom hotel prepirati o njegovem čudodelnem krajevnem svetniku. Strela, še vedno vidim pogled, s katerim je grof streljal vame čez svoje karte. Trdno verjamem, da je hotel izgubiti samo zato, da bom moral pokušati njegovo kislico. No, lepo, tu si bom že privoščil. Zrak se mi zdi že zdaj prijeten. Že zaradi tega, ker ga tu ne bo treba deliti s prijaznimi irskimi gardnimi kapitani. Saj razumeš! Moj praded je bil neki O'Connell, več irskega ne potrebujeva. Več o tistem fantu ne bom govoril, toda nagnil se je in ji položil roko okrog kolena, »misli na to!«

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 Din, za inozemstvo 25 Din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Ivo Košiček.